

geweerd
te heili-
worden.
ent met
uit het
ge van
niet te
oor de

is, dat
idpunt,
cegeze
lat de
hoog-
d wijst
weten-
oor-
komen,
zelfbe-
Schrift
g, een
tuiging
nis, en
dooven
ij voor
Schrift,
stel-n,
steijle
op uit-
nzer,
eel de
het dan
in uit-
rijver
evenal
open-
ard ons
ideaal,
Prof.
aan de
ichten.

neente
chaam
g wor-
Kerke-
De
helijke
id kan
Christ-
diezing
en in
vaste
leden
estuur
at het
us in-
oor de
e Gods
en God
or het
trecks
it met
et Zijn
iet tot
delijck
evestig-
vingen,
wettig
e God
neente
en tot
heeft
it zij
clit en
heeft

n zijn
wijst,
met
heid)
ig met
disver-
mineer
dezin-
lokaal
leden
erpen
en de
en het
eente
leden
ad de
n ver-
eping
g der
zen er
rk de
n ons
ezing
is ver-
3 : 3)
in de
: 23).
wijst,
poste-
at zij
aken
amen
ler de
affen
delijk
waar-
is en
men")
wordt
de ver-
eping
l) en
heeft
n het
asten
onze
n zoo
voe-
heilig
id en
t go-
ambt
volgt
ente-
de te

werken, betijf dan doordat zij hun goedkeuring hechten aan de ambtsdragers, die door den Kerkeraad worden voorgesteld, betijf dat zij zelf een keuze doen uit het dubbelgetal van kandidaten, dat de Kerkeraad heeft opgemaakt. Zoo wordt het dan ook voorgeschreven in Art. 22 onzer Kerkenorde, waar eerst sprake is van de "gemeentelieden", die aan den Kerkeraad geschikte personen voor het ambt kunnen aanbevelen en daarna bij de verkiezing zelve van de "gemeente", die de verkozenen heeft te approberen of uit de voorgestelde kandidaten heeft te kiezen. Toch mag hieruit niet worden afgeleid, zooals sommigen wel doen, dat voor deze verkiezing alle gemeentelieden zonder onderscheid moeten worden opgeroepen en heel de gemeente aan deze verkiezing zou moeten deelnemen. Dit kan reeds daarom niet, omdat dan ook de kleine kinderen, ja zelfs de zuigelingen, stemrecht zouden moeten hebben. In ons Doopsformulier toch wordt uitdrukkelijk gezegd, dat de kinderen der geloovigen lidmaten der gemeente zijn, en wordt daarop zelfs de doop gegrond, en evenzo geschiedt in onzen Catechismus, waar o.m. als grond van den kinderdoop wordt opgegeven, dat ook de kinderen tot de gemeente behooren. Vatte men dus het woord gemeentelieden en gemeente in Art. 22 onzer K.O. in den meest uitgebreiden zin op, dan zouden ook de kinderen hieronder vallen. Juist dit nu toont, dat zulks niet bedoel kan wezen. Ook het beroep, dat men wel gedaan heeft op Art. 11, waar staat, dat de Kerkeraad de gemeente representeert, en waaruit men dan wel heeft afgeleid, dat dan heel de gemeente aan de verkiezing der ambtsdragers moet medewerken, omdat de Kerkeraad anders de gemeente niet vertegenwoordigen zou, gaat niet op. Onze Staten-Generaal vertegenwoordigen volgens de Grondwet heel het Nederlandsche volk; maar daaruit volgt niet, dat elk Nederlander tot de verkiezing van de Staten-Generaal moet medewerken. De Kieswet stelt daar vast, aan welke vereischten het kiesrecht is gehouden, voor zoover dit niet in de Grondwet zelf is geregeld. En zoo nu heeft ook de Kerkeraad in zijn regeling voor de verkiezing nader te bepalen, welke gemeentelieden het stemrecht zullen hebben.

In de eerste plaats nu — en daarop wezen we in ons voorgaand artikel — moet daarbij als eisch gesteld worden, dat een gemeentelid belijdenis des geloofs heeft afgelegd en niet onder censuur staat. Niet het uitsluitend lidmaatschap der Kerk, maar de geestelijke kwaliteit der geloovigen geeft het recht aan de verkiezing der ambtsdragers deel te nemen. Vandaar dat iemand zich eerst als geloovige moet openbaard hebben door belijdenis des geloofs af te leggen, voordat de Kerkeraad hem het stemrecht kan verleenen. En hieruit volgt van zelf, dat zodra de Kerkeraad op zulk een belijdenis lid censuur toepast, hij dan ook niet meer aan de verkiezing kan deelnemen. Al is hij nog een lidmaat der gemeente — want eerst door den ban of uitsluiting uit de gemeente gaat het lidmaatschap der Kerk verloren — zijn staat van geloovige is in twijfel geraakt, en zo lang die twijfel bestaat, kan hij zijn rechten als gemeentelid niet uitoefenen.

Toch is met deze beperking van het stemrecht tot de belijdenis leden der Kerk nog niet genoeg gezegd, want de vraag komt terstond op, of dit stemrecht aan alle belijdenis leden zonder onderscheid moet worden toegekend, dan wel of daarbij rekening moet worden gehouden met den leeftijd en met het geslacht. Moet de Kerkeraad ieder, die belijdenis des geloofs heeft afgelegd, hoe jong hij ook is, tot het stemrecht toe te laten, of moet daarvoor een bepaalde leeftijd worden vastgesteld? En evenzo heeft de Kerkeraad zowel de vrouwen als de mannen, die lidmaat der gemeente zijn, aan de verkiezing te laten deelnemen, of de mannen alleen? Vooral de laatste vraag heeft in onze dagen zeer de aandacht getrokken. Maar ook de eerste vraag is niet van belang ontleend.

Wat nu de vraag naar de leeftijds-grens betreft, zoo is het duidelijk, dat de Heilige Schrift ons desaan gaande geen enkel voorschrift geeft, en de bepaling hiervan dus aan de vrijheid der Kerken is overgelaten. Uit den aard der zaak volgt echter, dat het stemrecht alleen kan worden toegekend aan degenen, die een leeftijd hebben bereikt, waarop een normaal mensch geacht kan worden in staat te zijn om een zelfstandig oordeel te vellen over de geschiktheid der personen voor het ambt. Wie geroepen wordt om zulk een oordeel te vellen, moet ook de rijpheid van geestelijke ontwikkeling bezitten, die voor het uitbrengen van dit oordeel noodig is. Nu staat die geestelijke ontwikkeling in nauw verband met de lichamelijke, en eerst dan wanneer de ontwikkeling naar lichaam en ziel voltooid is, kan iemand geacht worden tot het uitbrengen van zulk een oordeel in staat te zijn. Niet aan het kind, zelfs niet aan den jongeling, maar alleen aan den volwassen man behoort daarom het stemrecht te worden toegekend.

Daarom kan het stemrecht ook niet terstond aan een ieder worden toegekend, die belijdenis des geloofs aflegt en daardoor toegang tot het Avondmaal erlangt. Wel moet dit geschieden wanneer iemand, die volwassen is, op later leeftijd tot de gemeente zich begeeft, maar dit kan geen regel wezen voor degenen, die in de gemeente zijn geboren en nu, tot jaren des onderscheids gekomen, toegang tot het Avondmaal verkrijgen. Voor den toegang tot het Avondmaal is het wel eisch, dat er bij hen reeds eenigermate een bewust geloofsleven aanwezig is, en evenzo, dat er een oordeel des onderscheids moet zijn, want wie het Avondmaal des Heeren gebruikt, moet het lichaam van Christus

weten te onderscheiden; maar de eisch kan niet worden gesteld, zoo als bij het verleenen van het kiesrecht, dat de geestelijke ontwikkeling reeds geheel voltooid is en het oordeel volkomen is gerijpt. Zooals men weet, wilde Calvijn liefst, dat de kinderen reeds zeer vroeg belijdenis des geloofs zouden afleggen, en achtte hij zelfs, dat dit reeds op tienjarigen leeftijd behoorde te geschieden. En wie zou nu meenen, dat een tienjarig kind reeds in staat zou wezen aan de kerkelijke verkiezingen deel te nemen en een oordeel te hebben over de personen, die het meest geschikt zijn voor het ambt? En al is het bij ons regel, dat de belijdenis des geloofs gemeentelijk veel later plaats vindt, meest tusschen de 18 en 20 jaar, toch is ook dan het oordeel in den regel nog niet rijp genoeg om aan de kerkelijke verkiezingen deel te kunnen nemen. Wat men dan ook wel heeft opgemerkt, dat wie belijdenis des geloofs aflegt, daarmede toch kerkelijk mondig wordt, in de rechten van een gemeentelid treedt en dus ook het kiesrecht moet bezitten, gaat niet op. Ook de Staat laat mondigheid en kiesrecht niet samenvallen. Een Nederlands burger wordt op zijn 21e jaar mondig, kan dan uit eigen hoofde handelen en draagt zelf voor zijn daden de verantwoordelijkheid, maar het kiesrecht wordt hem eerst op zijn 23e jaar geschonken.

Nu is natuurlijk een algemeene regel, — die voor alle Kerken en alle tijden golden kan, — wanneer iemand geschikt kan worden geacht om het kiesrecht uit te oefenen, niet te geven. Dit komt daar vandaan, dat de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling bij het ene volk veel vroeger voltooid is dan bij het andere, en ook bij dezelfde volkeren volstrekt niet in alle tijden gelijk is. In warmere landen zoals in het Oosten vindt die ontwikkeling op veel vroeger leeftijd plaats dan bij ons in de koudere streken. In Indië trouwen de inlanders op een leeftijd, waarop men bij ons als een kind wordt beschouwd. Terwijl omgekeerd in nog koudere streken, zoals bij de Eskimos en de Laplanders, de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling nog later haar rijpheid bereikt dan bij ons. Zelfs schijnt het, dat die ontwikkeling ook bij dezelfde volkeren volstrekt niet altoos een constant karakter vertoont. Er zijn periodes, waarin die ontwikkeling sneller, en andere, waarin zij langzamer verloopt. Voorbeelden als een Melanchton en een Hugo de Groot, die op een leeftijd, waarop een knaap thans nog pas op de gymnasiebanken zit, reeds hun studie voltooid hadden en den doctorstitel verwierven, mogen ook in hun dagen een exceptie geweest zijn, maar in onzen tijd komt een promotie op zoo jeugdigen leeftijd nooit meer voor.

De Kerk kan daarom niet voor alle tijden een leeftijd, waarop men kerkelijk mondig wordt, een aetas canonica zoals men 't noemt, vaststellen. In het juis canonieum der Roomsche Kerk is dat wel geschied met het oog op het verrichten van zekere kerkelijke functien en heeft men daarvoor den 14-jarigen leeftijd aangenomen; een bepaling die in sommige Protestantische Kerken in Duitsland nog naverkt, in zooverre men daar eerst op zijn 14 jaar kan geconfirmeerd worden; maar onze Gereformeerde Kerken hebben zich, en terecht, van het vaststellen van zulk een aetas canonica onthouden. Juist het feit, dat de Schrift desaan gaande ons geen enkel voorschrift geeft, toont ons, dat zij dit overlaat aan de usantien en gewoonten van elk volk. En waar deze usantien, die in de verscheidenheid van het leven zelf gegrond zijn, weer haar uitdrukking vinden in de wetten van den Staat, doet de Kerk het best met zich aan de bepalingen door den Staat gemaakt aan te sluiten. Het *eclesia requirit carum*, d.w.z. de Kerk heeft den Staat te volgen, moge niet op elk gebied waarheid wezen, hier is het wel van toepassing. Daardoor kan ook het best elke schijn van willekeur voorkomen worden. Natuurlijk is men daarom niet precies aan den leeftijd, door den Staat voor de uitoefening van het kiesrecht vastgesteld, gebonden. Maar al te veel wijken daarvan toch niet af. In die leeftijdsbepaling spreekt zich toch het algemeen volksgevoelen uit, op welken leeftijd men geacht kan worden tot een zelfstandig oordeel geschikt te zijn. En in elk geval doet de Kerkeraad goed met ook aangaande den leeftijd een bepaling in het reglement op de verkiezing op te nemen, opdat ieder gemeentelid kunne weten, op welken leeftijd hij aan de verkiezing mag deelnemen.

Dr. H. H. K.

Kootwicks Scholen

In hartelijken dank ontvangen een postwissel letter O. f. 1; van den heer W. Koops te Rotterdam van N. N. f. 1.50 in postzegels.
Dr. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.

Leestafel.

NELLY HAS, CLARA VAN ARKEL. Amsterdam — W. Kirchner — 1917.
SOCRATES moet eens van een werk, welks schrijver de reputatie had van duister te zijn, hebben gezegd, dat hij wel een duister noot had om het te begrijpen.
Aan dit zeggen van SOCRATES werd ik herinnerd, niet door het lezen van CLARA VAN ARKEL, maar door het lezen van wat over dit boek, kort na de verschijning, hier en daar gezegd en ook geschreven is.
Toch schijnt onze jeugdige romancier niet duister. Ik mag mij hier voor deze bewering beroepen op haar eerste, door mij reeds vroeger besproken boek: ZUSTERLEEFDE, en op haar grotere en kleinere bijdragen in *De Spiegel*, en ook haar CLARA VAN ARKEL, die niet zoo onbegrijpelijk.
Maar, om het te begrijpen en te genieten moet men een beetje dieper kijken dan de

oppervlakte, of, liever nog, men moet er zich weeten in te voelen.
Ik heb dit gedaan en kan daarom, hoewel vast overtuigd, dat het voor de meeste lezers niet noodig zal zijn, aan enkelen den dienst van duiker bewijzen.

De situatie is deze.

CLARA VAN ARKEL, de hoofdpersoon in dit boek van liefde, is de drie-en-twintigjarige dochter van een tot welstand gekomen zakenman in VLAKUITEN bij UTRECHT. Van haar, de slanke en blauke, de zwartlokke met donkere, lachende oogen en welluidende stem, de voor jonge mannen begeerlijke, van haar, vernemen wij al in het eerste hoofdstuk, dat op de christelijke zangvereniging — heel het milieu waarin deze roman speelt is christelijk, bijkans al de personen, die er in voorkomen, behooren tot de Gereformeerde Kerk — een machtige bekoring uitgaat op JO STINDER. Maar, als deze daarvan doet blijken aan JAN BRUNS, met wien hij als bediende op een zelfde kantoor werkt, maant die tot voorzichtigheid, want ze heeft Jan en allen al aan de hand gehad, en 't duurde nooit langer dan hoogstens enkele maanden.

Dat Jan en allen al nu wel overdreven, maar verder lezend komen wij er achter, dat ze dan toch al tweemaal geëngageerd is geweest in die beide verlovings verbroken heeft. Al doordien zien wij haar, niettegenstaande de waarschuwing van zijn collega, met JO STINDER verliefd, om, nadat zij ook dit engagement weer heeft afgemaakt, zich eindelijk te verloven met WILLEM BRUNS, den broer van Jan, met wien zij dan trouwt.

In zedelijke zelfbeoordeeling al een moeilijke kunst, nog moeilijker kunst is de zedelijke beoordeeling onzer medemenschen, want daarbij is het zooveel bezwaarlijker een juist oordeel op de motieven van de handelingen te krijgen. Onze Catechismus waarschuwt dan ook tegen het "vermetel oordeel" en ziet terecht in het negende van Gods geboden ook het verbod van "iemand lichtelijk en overhoord te oordeelen of helpen verdoemen".

En dat deed men CLARA VAN ARKEL in haar omgeving. Vooral deden dit dain JAN BRUNS en diens verloofde, haar nichtje BETTY VAN EYK. Maar dit doet ook de lezer, die in de roman-figuur CLARA VAN ARKEL niet anders ziet, dan de "lichtvaardige en wispelturige", de harteloze behaagde, die met mannehartent speelt; de lezer, die daarom heel den roman veroordeelt. Om dit te voorkomen of te verhelpen, nu even "duiken".

CLARA VAN ARKEL is een jonge vrouw van temperament met in het eerst nog ongevormd karakter. Aan het licht bewogen worden van haar rijk goedsleven verbijdt zich bij haar een even snelle bewegelijkheid van willen, waardoor zij vaak in overijling handelt.

Dat wordt, zij het ook tot op zekere hoogte, verholpen door haar innig Christelijk geloof. Dit kind van gereformeerden huize heeft haar God lief en voelt althans een sterken drang om, door wat haar plicht is, Zijn wil te doen. Dat zij daarbij niet op ieder moment weet wat Gods wil en dus haar plicht is, zal door geen Christen, die het, door de ontwikkelingen, dikwijls zoo moeilijk menschenleven kent, haar euvel worden geëit, maar welidag zal het hem aandoen wanneer hij niet hoe zij, meer dan eens, om te weten bidt.

En deze Calvinistische voer ook voor wat schoon is. Voor natuur- en kunstschon. Het bosch en de heide, de sterrenhemel en de zee brengen haar in verrukking, en ook doen dat sang en muziek, schilderen en belletrie, ook die de "Nieuweten", en niet zonder talent zingt en musiceert schildert en dicht zij zelf. Daarbij heeft zij een echt vrouwelijken, door akomisme noch blauwkoosgedoe verworden aard. Als vrouw gaat haar begeerte uit naar den man en van den man, haar man heeft zij een ideaal. Ze is geen gemeneperde; en daarom moet hij voor alles man zijn, "n sterkere", n meerdere op wien in het leven zij steunen, die haar leiden en opvoeren kan.

Zij is Christus; daarom moet hij een Christen, een Calvinist zijn.
Zij voelt voor wat schoon is; daarom moet ook hij voor de schoonheid der natuur en kunst voelen.

Aan dit ideaal blijft ze trouw.

Zij, de begeerlijke, wordt gerocht, maar die haar zoeken begeert zij niet. Zij krijgen haar haar lief en beuigen haar hun liefde, maar zij kan ze niet liefhebben, omdat ze misen wat voor haar de man niet misen kan.

Doch, en nietuit wordt nu begrijpelijk haar aangaan en verbreken van twee, drie verlovinnen, als zij aan zoo'n meer of minder ver van haar ideaal staanden jongen man geen liefde geven kan en dan gewaar wordt, dat hij zich ongelukkig voelt, wordt haar medelijden opgewekt, en in den drang hem gelukkig te maken, verlooft zij zich met hem. Maar, als zij straks tot inzicht komt, dat zij de vrouw niet mag worden van een man, dien zij niet liefhebben kan, breekt zij weer. In diep medeleven over het leed, dat zij nu veroorzaakt moet. In zelfverwij over wat zij gedaan heeft.

Zoo was het gegaan met die eerste twee, waarvan wij in het begin van den roman lezen, en die aan geen enkel element van haar dreevoudig ideaal beantwoordden. Zoo met JO STINDER, dien lichamelijk zwakke met zijn "meisjesgezichts", die wel een goed Christen en voor schoonheid volende was, maar in zijn slappe onderwerpenheid aan haar, geen man. En zoo was het aanvankelijk met WILLEM BRUNS, die wel een man, maar toen nog geen Christen was en voor schoonheid toen nog niet voelde.

Op een der laatste bladzijden van het boek zegt BETTY, als zij CLARA beter heeft leeren kennen, tot JAN BRUNS: "Als ik zeg, dat wij haar oorechtvaardig beschuldigd hebben, dan zegt ze telkens, ons dat niet kwalijk te nemen, omdat ze aanleiding daartoe heeft gegeven." Nu zal ook ik dit laatste niet ontkennen. Ik meen echter, dat CLARA VAN ARKEL, wat meert dan oppervlakkig bezien, niet slechts ziekiend aannemelijk is, maar ook met haar karakter-zaak: gelukkig te willen maken terwijl ze 't niet kan; zooals zij op p. 242 van zichzelf zegt, en waarom ik zoo willen toevoegen: niet mag, niet zoo diep zedelijk te veroordeelen is als het doet haar omgeving, als JAN en BETTY vooral, en met hen, die zich in deze roman-figuur niet in voelende lezer.

Ik reed, dat de CLARA VAN ARKEL van NELLY HAS, met de MARIA STUART van SCHILLER en dat zelfs met meer recht, kan zeggen: "Ich bich besser als mein Ruf."

Dat nu de hoofdfiguur in dezen roman zoo reed is dat zij met haar doen, als een in de werkelijkheid bestaande vrouw, ons tot zede-

lijke beoordeeling dringt, het zij dan dat die is een averscheide of een rechte, is mij een be-
wijzend teeken voor het episch talent van mej. HAS. Van het talent om in het niet-zelf doorleefde zich, door invoeling, zoo te verplaatsen, dat het als zelf-doorleefd wordt en het dan zoo voor zich uit te leggen, en in het geschreven woord vast te leggen, dat ook de lezer het doorleefd. En dit haar talent dunkt mij te grooter, wij haar dat niet alleen gelukt is ook met de vrouwen-figuren, die het naast om Clara van Arkel heen staan, maar tevens met de mannen-figuren. Ook zelfs met een van de schrijftster zoo ver staande als die van JAN BRUNS, den zich in zijn jammerlijke eigen-gerechtigheid verknouterenden, geen tegenspraak duldenden en zonder deernis met zijn vlijnende woorden kwetsenden kantoorbediende-diaken van kleinen geest. Een beelding van het leelijke, waarbij, als altijd in de kunst, het schoone des te sterker uitkomt.

In dit episch talent van de jonge schrijftster schuilt haar kracht als romaniere. Het is vooral daardoor, dat zij bij haar lezer ontroering vermag te wekken. Zoo wanneer zij, als zelfdoorleefd, den strijd beeldt van CLARA tusschen haar liefde voor WILLEM BRUNS en haar medelijden met JO STINDER; het voornaamste gegeven in den roman. En niet anders, waar zij de wroeging van CLARA doet voelen over wat deze met haar overijld handelen, tegenover JO STINDER misdaan heeft en wat dan culmineert in de sterfsceene van hem, den rijkbegeafde, den deemoedig god-vruchtige, den, met zijn teere ziel in tuberculoos lichaam, wegwijnende.

Daarintegen is, al wil ik het haar niet geheel ontzeggen, het lyrisch talent van mej. HAS zwakker. In haar beelding van zelf doorleefd natuurschoon, vermag zij mij, op enkele uit-zonderingen na, niet die ontroering te geven, welke van haar zelf diep-voelen daarvoor afhankelijk is.

Welidag in dezen Christelijken roman, doet ook aan de teekening der geelidelijke en daardoor zielkundig aannemelijke wijze, waarop CLARA zich in den stroom van wat zij in haar wereld doorleefd heeft, op het einde van het boek, haar karakter gevormd heeft en niet minder die andere teekening, die van de zoo sobere en toch echte wijze waarop dan WILLEM BRUNS, zijn Heiland zoekend, tot zinsverandering en ommekeer van levenswandel komt.

Wat den vorm betreft, is mej. HAS, op enkele zwakke oogenblikken na, b.v. dat waarin zij Moeder BRUNS op p. 340: "Ik zweem" laat zeggen, bijzonder gelukkig geweest met het de menschen doen praten.

Minder gelukkig daarentegen met de techniek. De plotselinge, soms tot drie-, viermalige verandering van scene in éénzelfde hoofdstuk, doet denken aan die in één bedrijf van een SHAKESPEARE-drama. Daar, toen in den tijd van den dichter, maar een bord op een paal den toeschouwer aanwees of het toneel 'n straat, 'n paleiszaal, dan wel 'n bosch was, heel gewoos; hier, in 'n roman, ontoelbaar.

Over den schrijftster van NELLY HAS in dezen roman kan ik niet anders dan gunstig oordeelen. Zij heeft blijkbaar de Nieuweten te goed bestudeerd om in verouderde rhetoriek te vervallen, maar daarbij weet zij zich ook van de rhetoriek der Nieuweten te onthouden.

CLARA VAN ARKEL, dezen Christelijken, dezen Calvinistischen roman kan ieder Moeder aan haar volwasen dochter in handen geven. Wil zou'n Moeder, — wat voor mij echter de naaste bedoeling met een roman niet is, — dat haar kind er ook "niet uit zal trekken", dan is het, dat de dochter zich, na de lezing wellicht voornemen zal, alvorens zich te verloven, met haar moeder eens te raadplegen.

Iets wat CLARA naliel.

Dat, CLARA VAN ARKEL is niet, althans niet allereerst, een "meisjesboek". Mits niet oppervlakkig gelezen, kan heel onze rijpere jeugd, kunnen onze mannen en vrouwen, die voor belletrie voelen, er van genieten.

G.

Officiële Berichten.

Kort verslag van de vergadering der classis Klundert, gehouden 21 Nov. te Zevenbergen.

In het moderamen namen zitting Dr. Ruijs, praeses, Dr. Sikkell, scriba, Dr. Hummelen, assessor.

Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd. Na het lezen der notulen bevestigde de praeses namens de classis zijn blijdschap over het bedanken van Dr. Hummelen voor het beroep van Den Ham.

De vacature-diensten worden aldus geregeld: voor Willemsd D.D. Nomes en Ruys, voor Drimmelen D. Hummelen.

Besloten wordt de classis Den Bosch hulp te verleenen voor het komend trimester, in de B. d. W.
Aangewezen worden: voor Genderen Dr. Sikkell, voor Vrijhoeve Dr. Koopmans.
Een circulaire betreffende de Joden-zending wordt voor kennisgeving aangenomen, eveneens een droevige mededeeling van de classis Haarlem.

In zake den evangelisatie-werk in N. Brabant en Limburg wordt gerapporteerd door Dr. Goris. Verbijdenlijke mededeelingen worden gedaan over den kerkbouw te Maastrecht en te Roostendaal. Ernstig worden de kerken opgewekt tot grootere offervaardigheid, dan nu reeds betoond is.
Namens de commissie tot tractementsverbetering rapporteert Dr. Bax. Naar aanleiding van het besluit der vorige vergadering hebben drie Kerken aangevraagd hulpscheffing te worden verklaard, en verzocht steun te mogen ontvangen om het tractement van haar D. d. W. op het minimum te brengen. De commissie heeft deze aanvragen onderzocht, en op haar voorstel besluit de classis met op twee na algemeene stemmen, den kerken voor het jaar 1918 steun te verleenen met de som van f. 950, zeggende honderd en vijftig gulden. Naar percentage zal iedere kerk der classis daartoe bijdragen. De praeses dechargeert de commissie, onder dankbetuiging voor haar zoo heerlijk geslaagden arbeid.

Benoemd worden:
Tot classicaal correspondent Dr. Goris, sec. Dr. Ruys. Tot kerkvisitatoren Dr. Hummelen en Dr. Koopmans, primi, en Dr. Nomes en Dr. Ruys, secundi. Adexamina D.D. Hummelen, Nomes en Sikkell. Voor hulpscheff. kerken de hrs. van Drimmelen, Pant en Dr. Koopmans, de laatste met sameroeping belast. Tot quaestor Dr. Schalkamp, sec. Dr. Sikkell; tot correspondent Theol. School en vrije Univ. Dr. Nomes, en voor de regeling der vacature-diensten Dr. Basoski, sec. Dr. Sikkell.

De kerk van Klundert ontvangt advies in een tuchtraak. Tot sameroepende kerk wordt aangewezen de kerk van Klundert.

Na dankgebed van den assessor sluit de praeses de vergadering.

Namens de classis,
H. HUMMELEN, A. A. assessor.

Voor Kinderen.

JAARSWISSELING.

En jaar vliedt heen, een nieuw verschijnt,
Wat kan, wat zal het wezen?
Gee menschenoog dat 'antwoordt niet,
De toekomst ons doet leuen.

Het jaar dat ging bracht leed en smart,
Bracht dood of rouw aan velen,
En nog zien wij het einde niet
Van 't leed waar we ook in deelen.

Al wilde ons God goedgunstiglijk
Voor 't ergste nog bewaren,
Toch zijn de tijden ook voor ons
Vol moeten en bezwaren.

En mag men jong van jaren zijn
Ook dan moet niet vergeten
Dat 't Heeren stem ook tot de jeugd
Zich richt, dat zij zou weten,

Hoe goed en kwaad komt uit Zijn hand,
Hij, heerscher over allen
Schept vrede en gebiedt den strijd,
Doet naar Zijn welgevallen.

Ga 't nieuwe jaar ook donker in
Moog klein en groot vertrouwen
Op Hem, die 't al bepaalt en werkt
En op Zijn wijsheid bouwen.

Het einde wordt toch eenmaal goed
Voor allen die God vrezen,
Geloof en met siel gemoed
Verwachten wat zal wezen.

Als het jaar ten einde spoedt en een nieuw begint, dan is er alle reden, 't zij wij oud of jong zijn, eens ernstig achterwaarts en ook voorwaarts te zien. Dat wij reeds de oude Romeinen. Onder hun goden was er een die het jaar inleide, en Janus heette, van waar nog de eerste maand des jaars Januari heet. Deze Janus werd afgebeeld met twee aangezichten, het ene staande in 't verleden, het andere in de toekomst. Zeker, daar zijn menschen die er onverschillig bij lijken, en denken of zeggen: het is alle dagen Nieuwjaar. We zullen nu maar niet onderzoeken in hoever dit juist is, maar liever nagaan wat de jaarwisseling ook aan kinderen te zeggen heeft.

Niet alle jaren zijn even gewichtig, hetzij voor een enkel mensch, voor een land of voor alle menschen samen. De drie jaren van oorlog, die nu achter ons liggen, zijn gewichtiger dan vele voorafgaande. En zoo is het ook in wecr andere gevallen met het jaar van den enkelen mensch, al berekent hij zijn levensjaar van zijn geboorte af. Telkens komt de vraag weeten ook bij den grooten verjaardag der menscheit: Wat was het en wat zal het wezen?

Die vragen kan elk voor zich zelf doen. Wij lezen in Ps. 90 vs. 1, 2, 4 en 10:
"Heere, Gij zijt ons geweest een toevlucht van geslacht tot geslacht."

Ker de bergen geboren waren, en Gij de aarde en de wereld voortgebracht hadt, ja van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt Gij God.

Want duizend jaren zijn in Uw oogen als de dag van gisteren, als hij voorbijgegaan is en als een nachtwaak.

Aangaande de dagen onzer jaren, daarin zijn zeventig jaar, of, zoo wij zeer sterk zijn, tachtig jaar: en het uitnemendste van die is moete verdriet; want het wordt snel en afgesneden en wij vliegen daarheen."

Die woorden mogen wel de inleiding zijn tot zulk een overdenking als waarvan wij spraken, opdat wij sluiten mogen met vs. 12:
"Leer ons altoos onze dagen tellen, dat wij een wij hart bekomen."

De een zal het jaar anders eindigen dan de ander. Hier zal droefenis wezen, ginds blijdschap, elders het gewone. De een is op school of in zijn vak voortgegaan, de ander heeft niet te roemen. Maar wat allen, groot en klein zullen moeten erkennen is, dat zij in veel zijn te kort geschoten, dat zij dikwijls tegen Gods wil en gebod hebben gehandeld, en verzuimd hebben het goede te doen.

Want wel vergeten velen dit alles, omdat het voorbij is, maar een bekend led zeg:

Uren, dagen, maanden, jaren,
Vliegen als een schaduw heen;
Ach wij vinden waar wij staren
Niets bestendigs lief beneen.
Op den weg dien wij betreden
Staat geen voetstap die beklint;
Al het heden wordt verleden,
Schoon 't ons toegerekend blijft.

Let vooral op de laatste vier regels. Beklijft wij zeggen staan blijft. Schoon wij vergeten, Gods gedenkboek trekt onze daden op. Daarom, laat ons tot den Heer gaan, opdat zij onze schulden vergeve, onze zonden uitdele en ons in het Nieuwe jaar ook een nieuw hart schenke. In de toekomst te zien is natuurlijk in den regel nog wel zoo moeilijk als in 't verleden. De meeste menschen wegen er rich dan ook niet aan. Maar wel zijn zij, vooral na een jaar als 1917, met zorg en vrees vervuld, voor wat 1918 brengen zal.

Doch de meeste jonge lezers kennen gelukkig die zorgen en vrezen nog weinig of niet. Daarom zullen wij er hier niets meer van zeggen. Toch mag wel voor jong en oud herinnerd, aan het schoone vers van De Liefde:

En ben ik niet meer
Dan de voogden geteld,
En ben ik niet meer
Dan de bloemen van 't veld?

Wat zal ik dan vragen
In angst en in nood:
Hoe krijg ik nu morgen
Het dagelijks brood?
Hoe krijg ik nu morgen
Nog kleeren daar bij?

Die Hemelsche Vader
Die zorgt voor mij.

Maar al is men nog jong, dan zou men toch ook wel willen weten, wat de toekomst zal brengen. Zal het beter zijn dan in het afgelopen jaar? Of wel zijn er bedreovende dingen aanstaande. Nu in het algemeen behooren wij